

3. Mel'nychuk O.S., Bilodid I.K., Kolomiyets' V.T., Tkachenko O.B. (1982-2012). Etymolohichnyy slovnyk ukrayins'koyi movy: V 7 t. AN URSS. In-t movoznavstva im. O. O. Potebni [The Etymological Dictionary of the Ukrainian Language: In 7 vols. Academy of Sciences of the USSR. Institute of Linguistics. O.O. Potebni]. K.: Naukova dumka, T. 1-7 [in Ukrainian].
4. Karpenko YU.O. (1992) Synkhronichna sutnist' leksyko-semantychnoho sposobu slovotvoru [Synchronic essence of lexical-semantic way of word formation]. *Movoznavstvo. Linguistics*. 4, 3-10 [in Ukrainian].
5. Kuntsevich V.N. (1999) Grammaticheskiye trudnosti perevoda [Grammatical difficulties of translation]. Minsk: MGLU [in Russian]
6. Mentyn's'ka I. (2014) Leksyko-henetychni osoblyvosti suchasnoyi komp'yuternoyi terminolohiyi [The lexico-genetic features of modern computer terminology]. *Visnyk Nats. un-tu «L'viv's'ka politekhnika». Seriya «Problemy ukrayins'koyi terminolohiyi»*. *Bulletin of the National Library of Ukraine University of Lviv Polytechnic. Series "Problems of Ukrainian Terminology"*, 791, 71–74 [in Ukrainian].
7. Nikolayeva A.O. (2002) Strukturno-semantychna kharakterystyka terminolohiyi prohramuvannya, komp'yuternykh merezh ta zakhystu informatsiyi : Avtoref. ... dys. kand. filol. nauk:10.02.01. [Structural and semantic characteristics of programming terminology, computer networks, and information security]. *Extended abstract of candidate's thesis*. KH. [in Ukrainian].
8. Pan'ko T.I., Kochan I.M., Matsyuk H.P. (1994) Ukrayins'ke terminoznavstvo [Ukrainian Terminology]. L'viv: Svit [in Ukrainian].
9. Pilets'kyy V. (2004) Suchasnyy ukrayins'kyy termin (problemy zberezheniya natsional'nomovnoyi samobutnosti) [Modern Ukrainian term (problems of preservation of national linguistic identity)]. *Visnyk L'viv's'koho universytetu. Seriya filolohichna. Visnyk of Lviv National University. The series is philological*, 34, I, 422-437 [in Ukrainian].
10. Semonov A.L. (2016) Algoritm. Bol'shaya rossiyskaya entsyklopediya. Elektronnyaya versiya (2016) [Algorithm. Great Russian Encyclopedia. Electronic version]: <https://bigenc.ru/mathematics/text/1810305> [in Russian]
11. Slov'yans'ki tsyfyry: krok u istoriyu [Slavic figures: a step into history]: <http://yrok.pp.ua/novini-ta-susplstvo/441-slovyansk-cifri-krok-u-storyu.html> [in Ukrainian].
12. Pivnyak H.H., Busyhin B.S., Divizynuk M.M. (2010) Tlumachnyy slovnyk z informatyky [Informatics Dictionary]. Dnipro: Nats. hirnych. un-t [in Ukrainian].
13. 10 Origins of Common Internet Terms: <https://listverse.com/2011/08/06/10-origins-of-common-internet-terms/>
14. Crystal, D. & Potter, S. English language: <https://www.britannica.com/topic/English-language>
15. Kids & Computers. Computer Terminology: <https://www.vanderbilt.edu/AnS/physics/brau/KC/Computer%20terminology.html>
16. Online Etymology Dictionary: <https://www.etymonline.com>

DOI <https://doi.org/10.51647/kelm.2020.6.2.10>

METODOLOGIA WYBORU TERTIUM COMPARATIONIS DO BADANIA KATEGORII DEMINUTYWNOŚCI W RÓŻNYCH JĘZYKACH INDOEUROPEJSKICH

Olha Romanenko

*aspirantka Katedry Filologii Germańskiej i Ugrofińskiej imienia profesora G.G. Poczepcowa
Kijowskiego Narodowego Uniwersytetu Lingwistycznego (Kijów, Ukraina)*

ORCID ID: 0000-0003-4490-5533

e-mail: donnaolga@ukr.net

Adnotacja. W artykule dokonano przeglądu metodologii wyboru tertium comparationis do badania kategorii deminutywności w różnych językach indoeuropejskich. Przedstawiono podstawowe podejścia do wyboru podstawy dopasowywania w językoznawstwie kontrastowym. Wyjaśniono językową naturę wyboru tertium comparationis kategorii deminutywności w zestawieniu międzyjęzykowym, którą można interpretować na podstawie charakteru cechy kategoryzowanej. Zbadano cechy kategoryjne, które mają charakter uniwersalny i mogą stanowić solidną podstawę zestawienia, zapewniając dwustronne podejście do badania zjawisk językowych. Należy zauważyć, że kategoria deminutywności może być wyrażona na wszystkich poziomach językowych: fonologicznym, gramatycznym, leksykalno-semantycznym i poznawczym. Zbadano podstawy zestawienia pod względem ekspresji formy i treści, a także na poziomie funkcjonalnym. Szczególną uwagę zwrócono na definicję tertium comparationis na poziomie funkcjonalnym, zbadano strukturę funkcjonalno-semantycznego pola deminutywności.

Słowa kluczowe: tertium comparationis, metodologia, mapowanie, deminutywność, kategoria, pole funkcjonalno-semantyczne.

METHODOLOGY OF CHOOSING TERTIUM COMPARATIONIS TO STUDY THE CATEGORY OF DIMINUTIVENESS IN DIFFERENT INDO-EUROPEAN LANGUAGES

Olha Romanenko

*Postgraduate Student at Professor G.G. Pocheptsov Department of Germanic and Finno-Ugric Philology
Kyiv National Linguistic University (Kyiv, Ukraine)*

ORCID ID: 0000-0003-4490-5533

e-mail: donnaolga@ukr.net

Abstract. The article considers the methodology of choosing tertium comparationis for the study of the category of diminutiveness in different Indo-European languages. The main approaches of the basis of comparison in contrastive linguistics are given. The linguistic nature of the choice of the tertium comparationis of category of diminutiveness in interlingual comparison has been clarified, which can be interpreted by the nature of the categorized feature. Categorical features that are universal in nature and can be a reliable basis for comparison, providing a two-pronged approach to the study of linguistic phenomena. It is noted that the category of diminutiveness can be expressed at all language levels: phonological, grammatical, lexical-semantic and cognitive. The basis of comparison in terms of expression of form and content, as well as at the functional level is investigated. Particular attention is paid to the definition of tertium comparationis at the functional level, the structure of the functional-semantic field of diminutivity is studied.

Key words: tertium comparationis, methodology, comparison, diminutiveness, category, functional-semantic field.

МЕТОДОЛОГІЯ ВИБОРУ TERTIUM COMPARATIONIS ДЛЯ ДОСЛІДЖЕННЯ КАТЕГОРІЇ ДЕМІНУТИВНОСТІ В РІЗНИХ ІНДОЄВРОПЕЙСЬКИХ МОВАХ

Ольга Романенко

*аспірантка кафедри германської і фіно-угорської філології імені професора Г.Г. Почепцова
Київського національного лінгвістичного університету (Київ, Україна)*

ORCID ID: 0000-0003-4490-5533

e-mail: donnaolga@ukr.net

Анотація. У статті розглянуто методологію вибору tertium comparationis для дослідження категорії демінутивності в різних індоєвропейських мовах. Наведено основні підходи до вибору основи зіставлення в контрастивній лінгвістиці. З'ясована лінгвістична природа обрання tertium comparationis категорії демінутивності в міжмовному зіставленні, яку можна трактувати за характером ознаки, що категоризується. Досліджено категорійні ознаки, які мають універсальний характер і можуть біти надійною основою зіставлення, забезпечуючи двосторонній підхід для вивчення мовних явищ. Зазначено, що категорія демінутивності може бути виражена на всіх мовних рівнях: фонологічному, граматичному, лексико-семантичному та когнітивному. Досліджено основу зіставлення в плані вираження форми та змісту, а також на функційному рівні. Особливу увагу приділено визначенню tertium comparationis на функціональному рівні, досліджена структура функціонально-семантичного поля демінутивності.

Ключові слова: tertium comparationis, методологія, зіставлення, демінутивність, категорія, функціонально-семантичне поле.

Вступ. Зіставне дослідження споріднених і неспоріднених мов потребує розуміння сутності й важливості коректного вибору основи для зіставлення. Ефективність зіставних студій, у яких вивчаються явища різних мов, за словами М.П. Кочергана, залежить від коректності їх представлення в мовах, що обираються для зіставлення (Кочерган, 2007: 13). Пошуком основи зіставлення займалися В.Д. Аракін, Р.О. Будагов, В.Г. Гак, О.Г. Єлісеєва, О.О. Реформатський та інші уже сучасні дослідники, зокрема Й.А. Стернін.

Основна частина. Для дослідження демінутивів у різних індоєвропейських мовах необхідно знайти основу зіставлення, що зумовлює мету статті.

Об'єктом дослідження є методологія вибору tertium comparationis, а предметом – категорія демінутивності.

Питання еталону порівняння/зіставлення для аналізу об'єктів у всій повноті їх властивостей цікавило багатьох лінгвістів ще задовго до становлення контрастивної лінгвістики. В.Г. Гак зауважує, що контрастивна лінгвістика, з одного боку, «є одним із найбільш молодих напрямів у сучасному мовознавстві», але, з іншого – «зіставлення мов, що є основою контрастивних досліджень, настільки ж давнє, наскільки давнім є саме вивчення мови» (Гак, 1989: 5). Це доводять і факти пошуку подібностей у граматиці європейських мов. Також трактат Макробія «Про відмінності та подібності грецьких і латинських дієслів» (5 ст. н. е.) був прообразом сучасних порівняльно-граматичних досліджень (Шарафутдінова, 2012: 153).

Уже на початку XIX століття закладаються основи порівняльно-історичного мовознавства німецькими лінгвістами Ф. Боппом і Я. Гріммом, данським ученим Р. Раском, які, зіставляючи слова і форми однієї мови на різних етапах її розвитку, установлюють закономірні, регулярно повторювані відповідності, що потребують наукового пояснення. Паралельно з порівняльно-історичним мовознавством відбувається становлення

нової галузі в лінгвістиці – лінгвістичної типології (А. Шлегель, А. Шлейхер, В. Гумбольдт), яка мала на меті встановити подібності й відмінності мов незалежно від їх генетичної спорідненості (Немзер, 1989: 511).

Грамматичний і фонетичний підходи в порівняльно-зіставних дослідженнях активно розробляє Є.Д. Поліванов у праці «Російська граматики в зіставленні з узбецькою мовою» (Поливанов, 1933).

У другій половині ХХ століття ці дослідження поглиблюються відкриттям у структуралізмі компонентного аналізу, що дає змогу виявляти подібності й відмінності лексико-семантичних підсистем, що спочатку вивчаються автономно, а потім зіставляються, наближаючи лінгвістів до наміру пошуку критеріїв/еталонів порівняння.

Критикуючи граматичний підхід у вивченні мов, Роберт Ладо, ім'я якого пов'язане з виникненням контрастивної лінгвістики в англо-американській традиції, у роботі «Лінгвістика через культури» (Lado, 1957) наголошував на аудіолінгвальному, фонетичному підході для вивчення іноземних мов. На основі прикладного підходу, за словами вченого, формується теоретична дисципліна, що має на меті зіставлення мов для виявлення спільного й відмінного на кожному мовному рівні – фонетичному, граматичному, лексичному та, якщо можливо, синтаксичному.

Л.В. Щерба, вивчаючи особливості російської та французької фонетики, указував на важливість того, що «потрібно передусім детально усвідомити всі відмінності як в окремих звуках, так і в манері їх поєднувати, які існують у французькій і російській мовах» (Щерба, 1963: 14).

Попередня історіографія цього питання показує, що термін «контрастивна лінгвістика» є ключовим при визначенні розбіжностей між зіставляваними мовами, тоді як термін «зіставна лінгвістика» вживається для позначення не лише розбіжностей, а й спільних міжмовних відповідників.

Із середини ХХ ст. термін «зіставний підхід» поступово співвідноситься з терміном «контрастивний підхід», який має на меті контрастивне/зіставне вивчення як споріднених, так і неспоріднених мов.

Нині в теорії зіставного мовознавства розрізняють *односторонній* і *двосторонній* зіставний підхід, які відрізняються наявністю (односторонній) чи відсутністю (двосторонній) метамови для зіставлення.

За одностороннього підходу дослідник відштовхується від мовних форм, а не від змісту. Якщо за еталон порівняння брати форму вихідної мови, то аналізуються лише «співвідносні одиниці одного рівня цільової мови» (Кочерган, 2007: 14). Однак кожна мова по-своєму категоризує дійсність, тому при зіставленні необхідно брати до уваги всі різні рівневі засоби вираження в зіставляваних мовах (Кочерган, 2007: 14).

У двосторонньому підході зіставлявані мови мають статус рівноцінних. На думку Н.Б. Іваницької, «залучені до аналізу мовні засоби виявляють відмінність, зумовлену як специфікою системної та структурної організації зіставляваних мов, так і деякою відносністю самого поняття *tertium comparationis*» (Іваницька, 2009).

Із цього приводу М.П. Кочерган зауважував: термін *tertium comparationis* «охоплює не тільки природну чи штучно сконструйовану мову, а й вужчі, конкретніші об'єкти як основу порівняння» (Кочерган, 2006: 84). Тобто основою порівняння є набір семантичних ознак або певної ознаки, за якою співвідносяться об'єкти й разом утворюють *tertium comparationis*. Загалом ідеальним конструктом була б штучно створена універсальна метамова, яка б містила всі ознаки й усі об'єкти дослідження, що відображені в реальних мовах (Кочерган, 2006: 81).

Але ця мета навряд чи колись буде досягнута.

В.Г. Гак уважає, що існує три основні способи формування основи порівняння: 1) одна із зіставляваних мов; 2) мова-еталон, індуктивно сконструйована на основі зіставляваних мов; 3) абсолютна мова-еталон, що містить категорії форм і речень, виявлених дедуктивно (Гак, 1989: 5–17).

За широтою використання М.П. Кочерган розрізняє мінімальну й максимальну мову-еталон (Кочерган, 2006: 83). Мінімальна мова-еталон застосовується при дослідженні обмеженої кількості мов, а максимальна використовується без обмежень і здатна визначити лінгвістичні універсалії.

Б.А. Успенський зазначав: «Мовні універсалії – це закономірності, загальні для всіх мов або для їх більшості» (Успенський, 1970: 10). На базі дослідження мовних універсалій сформувалася теорія мовних універсалій, яка досліджує загальні властивості людських мов, на відміну від мов тварин; сукупність змістових категорій, що виражаються в кожній мові тими або іншими засобами; загальні властивості мовних структур, що відносяться до всіх мовних рівнів. Лінгвістичні універсалії можуть виділятися на основі того мовного рівня, з яким вони співвідносяться, і тому бувають фонетичними, граматичними та семантичними, а також можуть становити основу зіставлення/порівняння (Стернин, 2006: 7–8).

Повертаючись до проблеми вибору дослідником основи зіставлення, можемо констатувати, що в контрастивній лінгвістиці сформувалися 3 підходи: 1) *формальний підхід*, коли схожість установлюється за допомогою формальної відповідності; 2) *семантичний підхід*, при якому використовуються три типи еталону порівняння, вибір яких визначається властивостями зіставляваних одиниць, ступенем складності й різноманітності їх семантичного складу, а саме: еталоном є властивості, що абстрагуються від властивостей одиниць однієї із зіставляваних мов; еталоном є конструкт, утворений зі штучних семантичних ознак; еталон формується загальними для всіх одиниць зіставляваними ознаками (Воркачев, 2003: 6–15); 3) *функційний* (прагматичний) підхід, що є необхідним при зіставленні функцій текстів, структури дискурсу та стилістичних властивостей слів.

Кожен із цих підходів є релевантним для зіставного дослідження демінутивних афіксів і демінутивних номінацій у новогрецькій, сербській та українській мовах, які сприятимуть виявленню різного роду міжмовних парадигматичних і синтагматичних відношень на основі формально-граматичних і лексико-семантичних

параметрів. Вибір *tertium comparationis* є базовим методологічним підґрунтям для встановлення комбінаторних співвідношень між фольклорними демінутивами в трьох мовах. Основою зіставлення, на нашу думку, може бути категорія демінутивності, граматичні, семантичні та функціональні ознаки якої є параметрами категорійних виявів демінутивності в зіставлюваних мовах.

Розглядаючи в принципі категорію як результат процесу категоризації, зауважимо, що останній є відображенням у свідомості людини навколишнього світу, а також способом реалізації пізнання у формах і значеннях мовних одиниць. При цьому мовна категорія – це загальне поняття, що утворюється як кінцевий результат абстрагування від предметів та охоплює всі рівні мовної системи, у межах яких виділяють різні за природою категорії. В основі виокремлення категорій лежать неоднакові за ступенем абстрагування й характером відношення до множинності мовних одиниць ознаки, що отримали назву категорійних (Іваницька, 2009).

Першочерговим завданням при міжмовному зіставленні є дослідження категорійних ознак, які в більшості випадків мають універсальний характер і можуть біти надійною основою зіставлення, забезпечуючи двосторонній підхід для вивчення мовних явищ. Підтвердженням цього припущення є низка теорій із зіставного мовознавства, зорієнтованих на встановлення мовних засобів вираження певної лінгвістичної категорії.

Наприклад, у теорії функціонально-семантичного поля О.В. Бондарка граматичні та лексичні одиниці здатні виконувати одну спільну функцію на основі спільності категорійного змісту.

У дисертації З.І. Бибіної схема демінутивності, спираючись на концепцію О.В. Бондарка, зображується за принципом «домінанта – ядро – периферія», яка демонструє в рамках функціонально-семантичного поля три мікрополя: предметність, якість і процес (Быбина, 1978). Важливим тут є те, що «зіставлення здійснюється на основі розрізнованого матеріалу ідентичних ситуацій різних мов» (Кочерган, 2007: 15).

За М.П. Кочерганом, методика такого аналізу передбачає: 1) визначення семантичної (поняттєвої) категорії, за якою робиться намір здійснювати зіставлення; такою в роботі є *демінутивність*; 2) установлення засобів вираження поняттєвої категорії демінутивності; 3) *конструювання функціонально-семантичних полів демінутивів* трьох мов з метою виявлення ізоморфних та аломорфних ознак; 4) установлення *міжмовних кореляцій* (відношень збігу, розбіжностей, міжмовних лакун ті способів їх компенсації тощо). Повний зіставний аналіз повинен завершуватися інтерпретацією мовних контрастів етнокультурними, соціально-історичними й іншими особливостями зіставлюваних мов (Кочерган, 2007: 15).

Цінність такого підходу полягає в тому, що він дає можливість виявити всі засоби вираження семантичної (поняттєвої) категорії демінутивності в зіставлюваних мовах.

Обрання категорії демінутивності за *tertium comparationis* у міжмовному зіставленні передбачає з'ясування її лінгвістичної природи, яку можна трактувати, узявши до уваги передусім характер ознаки, що категоризується. Категорія демінутивності представлена в усіх мовах і може бути виражена на всіх мовних рівнях: фонологічному, граматичному та лексико-семантичному й залежно від особливостей мовної картини світу певного народу когнітивному рівнях.

На фонологічному рівні категорія демінутивності забезпечує зіставлення формальної комбінаторики фонем у трьох мовах, яка сприяє утворенню афіксів демінутивності. На морфологічному рівні категорії демінутивності *tertium comparationis* виражаються в словотворчих моделях, морфологічних змінах та обмеженнях значення. На семантичному рівні *tertium comparationis* категорії демінутивності виражається в плані вираження змісту: в особливостях і компонентах зменшено-пестливого значення. На функціональному рівні *tertium comparationis* категорії демінутивності виражається в реалізації основних її функцій у фольклорних текстах.

У **плані формального вираження** категорії демінутивності основою зіставлення в досліджуваних мовах буде спосіб афіксації (суфіксальний чи префіксальний), що видозмінюються залежно від семантики основи. Це дасть змогу виявити фонологічну комбінаторику демінутивних афіксів; наявність суплетивізму й аналітичного способу вираження семантики демінутивності; обмеження, пов'язані із семантичною несумісністю основи твірного слова та демінутивного суфікса, наприклад, абстрактні імена, іменники, що позначають глобальні події або об'єкти, яких не існує в природі в зменшеному розмірі (Долозова, 2007), проте в колицьких, можливо, такі об'єкти будуть знайдені.

У **плані вираження змісту** на семантичному рівні основою зіставлення категорії демінутивності постає реалізація семантики зменшеного розміру об'єкта, послабленого вияву ознаки чи дії, що може доповнюватися певними оцінно-емоційними та експресивними семами, тобто здійснюється реалізація компонентів значень категорії демінутивності в зіставлюваних мовах. Експлікація оцінно-емоційної семантики репрезентує в мові універсальні категорії оцінки та емоцій. Досліджується наявність чи відсутність вторинної демінутивізації (демінутивної градації) у трьох зіставлюваних мовах. За результатами компонентного аналізу демінутивні номінації будуть класифіковані в лексико-семантичні групи, буде проаналізована їх комбінаторна синтагматика з урахуванням фонологічних і граматичних особливостей демінутивів.

На **функціональному рівні** навантаженість демінутивів у конкретній мові залежить від багатьох факторів – як внутрішньомовних (напр., тип мови), так й екстралінгвістичних (напр., особливості емоційності народу – носія мови, культуро-мовні норми, прийняті в певному суспільстві). За *tertium comparationis* на функціональному рівні буде обрано функціонально-семантичне поле (далі – ФСП) демінутивності.

Спираючись на визначення О.В. Бондарка, ФСП – це двобічна змістовно-формальна єдність, що утворюється граматичними одиницями й категоріями разом з різнорівневими засобами, взаємопов'язаними

з ними та поєднаними на семантико-функціональній основі (Бондарко, 1983: 40). При цьому вчений виділяє ФСП двох структурних типів: 1) *моноцентричні* (сильно центровані), що мають чітко виражену домінанту; 2) *поліцентричні* (слабко центровані), що базуються на сукупності мовних засобів: морфологічних, синтаксичних, лексико-граматичних, лексичних.

О.О. Ситенко, досліджуючи функціонально-семантичне поле здрібнілості в слов'янських і германських мовах, дійшла висновку, що «ФСП демінутивності має концентрично-кільцеву організацію та є моноцентричним, що свідчить про чітко окреслений центр і периферію. У ядрі ФСП демінутивності зосереджено максимальну концентрацію ознак демінутивного ступенювання, які репрезентовані максимальним функціональним навантаженням, найбільшою спеціалізованістю засобів реалізації семантичної функції ФСП демінутивності, регулярністю функціонування» (Ситенко, 2008).

ФСП демінутивності складається з ядра, з реалізацією первинної семантики категорії демінутивності, приядерного та периферійного компонентів із реалізацією вторинної категорійної семантики. Ці компоненти за структурно-семантичним і статистичним принципами поділяються на відповідні зони. Ядро наповнено формами – виразниками первинної семантики ФСП демінутивності (сема об'єктивної зменшеності), яке в слов'янських мовах репрезентовано похідними іменниковими, прикметниковими, займенниковими та прислівниковими афіксальними формами із семою зменшеної ознаки, що мотивується флективністю слов'янських мов.

Приядерні й периферійні компоненти концентрично-кільцевої організації ФСП демінутивності вміщують форми, через які реалізується вторинна семантика ФСП демінутивності. У слов'янських мовах приядерний компонент поділяється на 8 зон: афіксальні іменникові, прикметникові, числівникові, дієслівні, прислівникові та вигуківі форми на позначення зменшеності-пестливості й пестливості (Ситенко, 2008).

Ці попередні спостереження, зроблені в дисертації О.О. Ситенко, будуть перевірені ще й на матеріалі їх комбінаторної синтагматики із залученням інших мов і матеріалу фольклорних пісень.

Вибір еталону порівняння в контрастивній лінгвістиці насамперед показує, що він є обов'язковим, хоча здебільшого й імпліцитним атрибутом зіставлення, принципи формування якого визначаються як інтересами дослідника, так і властивостями самого об'єкта дослідження.

Висновки. Підсумовуючи, зазначимо, що основою зіставлення демінутивів української, сербської та новогорької мов є категорія демінутивності, граматичні, семантичні й функціональні ознаки якої сприятимуть побудові системи категорійних виявів демінутивності в зіставлюваних мовах.

У плані формального вираження категорії демінутивності основою зіставлення в досліджуваних мовах буде спосіб афіксації, який дасть змогу виявити фонологічну комбінаторику демінутивних афіксів; наявність суплетивізму та аналітичного способу вираження семантики демінутивності в кожній із мов. У плані вираження змісту основою зіставлення категорії демінутивності буде обрано способи та засоби вираження комбінаторної семантики зменшеного розміру об'єкта. За *tertium comparationis* на функціональному рівні буде обрано функціонально-семантичне поле демінутивності, яке продемонструє процес і результат концептуальної інтеграції фольклорно-пісенних демінутивів у зіставлюваних мовах.

Список використаних джерел:

1. Бондарко А.В. Принципы функциональной грамматики и вопросы аспектологии. Ленинград : Наука, 1983. 208 с.
2. Быбина З.И. Категория диминутивности в современном немецком языке : автореф. дисс. ... канд. филол. наук : 10.02.04. Минск, 1978. 20 с.
3. Воркачев С.Г. Эталонность в сопоставительной семантике. *Язык, сознание, коммуникация*. Москва, 2003. Вып. 25. С. 6–15.
4. Гак В.Г. О контрастивной лингвистике. *Новое в зарубежной лингвистике*. Москва, 1989. Вып. XXV : Контрастивная лингвистика. С. 5–17.
5. Долозова О. Н. Формальные и функционально-семантические особенности категории диминутивности (на материале ительменского языка) : автореф. дисс. ... канд. филол. наук : 10.02.19. Санкт-Петербург, 2007. 18 с.
6. Іваницька Н. Б. *Tertium comparationis* у міжмовному зіставленні дієслівних систем. *Мовознавство*. Київ, 2009. С. 46–59.
7. Кочерган М.П. Основи зіставного мовознавства : підручник. Київ : Академія, 2006. 424 с.
8. Кочерган М. П. Теорія функціонально-семантичного поля і її застосування в зіставному мовознавстві. *Мовознавство*. 2007. № 4–5. С. 13–19.
9. Немзер У. Проблемы и перспективы контрастивной лингвистики. *Новое в зарубежной лингвистике*. Москва, 1989. Вып. 25. С. 128–143.
10. Поливанов С. Д. Російська граматики у зіставленні з узбецькою мовою. Ташкент, 1933. 182 с.
11. Ситенко О.О. Функціонально-семантичне поле здрібнілості в слов'янських та германських мовах. [Functional-semantic field of fragmentation in Slavic and Germanic languages] : автореф. дисс. ... канд. филол. наук : 10.02.15. Донецьк, 2008.
12. Стернин Й.А. Контрастивная лингвистика. Москва : Восток-Запад, 2006.
13. Успенский Б.А. Поэтика композиции (Структура художественного текста и типология композиционной формы). Москва : Искусство, 1970. 224 с.
14. Шарафутдинова Н.С. Теория и история лингвистической науки : учебник. Ульяновск, 2012. 153 с.
15. Щерба Л.В. Фонетика французської мови. Москва, 1963.
16. Lado R. *Linguistics Across Cultures*: University of Michigan Press. 1957. 141 p.

References:

1. Bondarko, A. V. (1983). Printsipyi funktsionalnoy grammatiki i voprosy aspektologii. [Principles of functional grammar and questions of aspectology] Leningrad : Nauka. 208 p.
2. Byibina, Z. I. (1978). Kategoriya diminutivnosti v sovremennom nemetskom yazyike [A category of diminutiveness in modern German] : avtoref. dis. ... kand.filol.nauk : 10.02.04. Minsk. 20 p.
3. Vorkachev, S. G. (2003). Etalonnost v sopostavitel'noy semantike. [Reference in comparative semantics]. *Yazyik, soznanie, kommunikatsiya*. Issue 25. Moscow, pp. 6–15.
4. Gak, V. G. (1989). O kontrastivnoy lingvistike. [About contrastive linguistics]. *Novoe v zarubezhnoy lingvistike*. Issue XXV. Kontrastivnaya lingvistika. Moscow, pp. 5–17.
5. Dolozova, O. N. (2007). Formalnye i funktsionalno-semanticheskie osobennosti kategorii diminutivnosti (na materiale itelmenskogo yazyika). [Formal and functional-semantic features of the category of diminutiveness (based on the Itelmen language)]. avtoref. dis. ... kand. filol. nauk : 10.02.19. St. Peterburg. 18 p.
6. Ivanitska, N. B. (2009). Tertium comparationis u mizhmovnomu zistavlenni dieslivnih sistem. [Tertium comparationis in interlingual comparison of verb systems]. *Movoznavstvo*. Kyiv, 2009, pp. 46–59.
7. Kochergan, M. P. (2006). Osnovi zistavnogo movoznavstva. [Fundamentals of comparative linguistics] : a textbook : pidruchnik. Kyiv : «Akademiya». 424 p.
8. Kochergan, M. P. (2007). Teoriya funktsionalno-semantichnogo polya i yiyi zastosuvannya v zystavnomu movoznavstvy. [Theory of functional-semantic field and its application in comparative linguistics]. *Movoznavstvo*. Kyiv. Issue 4–5, pp. 13–19.
9. Nemzer, U. (1989). Problemy i perspektivy kontrastivnoy lingvistiki. [Problems and prospects of contrastive linguistics]. *Novoe v zarubezhnoy lingvistike*. Moscow. Issue 25, pp. 128–143.
10. Polivanov, E. D. (1933). Rosiyska gramatika u zistavlenni z uzbetskoyu movoyu. [Russian grammar in comparison with the Uzbek language]. Tashkent. 182 p.
11. Sitenko, O. O. (2008). Funktsionalno-semantichne pole zdribnilosti v slovyanskih ta germanskih movah. [Functional-semantic field of fragmentation in Slavic and Germanic languages] avtoref. dis. ... kand.filol.nauk : 10.02.15. Donetsk.
12. Sternin, Y. A. (2006). Kontrastivnaya lingvistika. [Contrastive linguistics]. Moscow : Vostok-Zapad.
13. Uspenskiy, B. A. (1970). Poetika kompozitsii (Struktura hudozhestvennogo teksta i tipologiya kompozitsionnoy formy). [Poetics of composition (The structure of literary text and typology of compositional form)]. Moscow : Iskusstvo. 224 p.
14. Sharafutdinova, N. S. (2012). Teoriya i istoriya lingvisticheskoy nauki. [Theory and history of linguistic science] : textbook. Ulyanovsk : 153 p.
15. Scherba, L. V. (1963). Fonetika frantsuzskoyi movi. [Phonetics of the French language]. Moscow.

DOI <https://doi.org/10.51647/kelm.2020.6.2.11>

ANTROPOLOGICZNE PODSTAWY WPŁYWÓW O CHARAKTERZE NARODOWYM NA PRAWO POZYTYWNE W FILOZOFII PRAWA PAMFIŁA JURKIEWICZA

Oleksandra Sokolova

aspirantka Katedry Filozofii i Komunikacji Międzynarodowej,

Narodowego Uniwersytetu Zasobów Biologicznych

i Zarządzania Przyrodą Ukrainy (Kijów, Ukraina)

ORCID ID: 0000-0002-1820-9246

e-mail: sokolova9403@ukr.net

Adnotacja. Nowy okres historii Europy Zachodniej charakteryzuje się pogłębieniem problematyki filozoficzno-antropologicznej i towarzyszy mu, w szczególności, zgodnie z opracowywanymi koncepcjami filozoficzno-prawnymi, kiedy istota człowieka, potrzeby, zainteresowania, cele jego afirmacji życiowej determinują treść i ukierunkowanie poszukiwań prawnych i tworzenia nowych pomysłów. Antropologia refleksji filozoficzno-prawnej P.D. Jurkiewicza w ujęciu wzajemnego oddziaływania charakteru narodowego i prawa pozytywnego otwiera nowe podejścia do dogłębnej reinterpretacji świadomości prawnej, prawa prawnego, pojęcia sprawiedliwości itp., przyczyniając się do „wypełnienia” tego ostatniego nieoświetlonymi do tego znaczeniami właściwego człowieka. W związku z tym rozumie się antropologię prawną jako filozoficzne i prawne uzasadnienie z pewnością nie oznacza znaczenia czynników narodowo-kulturowych prawnych wymiarów afirmacji życia człowieka cywilizowanego, bez których ciągłego doskonalenia i rozwoju, z uwzględnieniem cech charakteru narodowego osłabia człowiek w jego twórczych warunkach i perspektywach bytu społeczno-kulturowego. Co z kolei eksploruje antropologię prawną jako stale rozszerzany i pogłębiony polilog, którego wolnymi „uczestnikami” z pewnością powinny być formy świadomości prawnej i wiedzy antropologicznej, domniemanie tego ostatniego, w pewnym sensie, dokonując „żądań” w pierwszym, wyznacza niezbędne granice człowieczeństwa afirmacji życia człowieka narodowego, jego istnienia w społeczeństwie w niezbędnych stosunkach prawnych i przejawach kwalifikowalności jako jednostki, podmiotu form twórczości kulturowej. **Nowością omawianego**